

כהנים

מורים יקרים*,

"כִּי שִׁפְתֵי כֹהֵן יִשְׁמְרוּ דַעַת

וְתוֹרָה יִבְקְשׂוּ מִפִּיהוּ

כִּי מִלֶּאֱדָה הַעֲבָאוֹת הוּא" (מלאכי ב, ז)

הדמות המרכזית בחומש ויקרא היא הכהן. לכהן יש מקום מרכזי מאוד בעם ישראל בכלל ובעבודת המשכן בפרט, והמשימה הזאת מוקדשת למעמד המיוחד של הכהן בישראל.

במחצית הראשונה של חומש ויקרא מתוארים תפקידיו של הכהן: הקרבת קרבנות, טהרת ישראל, הוראת התורה, כפרה על בני ישראל ועוד. את המחצית הזאת חותם התיאור המופלא של עבודת הכהן הגדול ביום הכיפורים, המכפר אחת לשנה על כל בני ישראל.

בפרק כ כתובים פסוקים המוקדשים למעמדו המיוחד של הכהן:

"כִּי-קָדֵשׁ הוּא, לֹא-לֵהִיּוּ."

הכהנים עצמם מצווים לשמור על טהרתם וקדושתם:

"קָדָשִׁים יִהְיוּ לֹא-לֵהִיָּהֶם וְלֹא יִחַלְלוּ שֵׁם אֱ-לֹהֵיהֶם!"

וגם בני ישראל מצווים לשמור על מעמד הכהנים ולכבדם:

"וְקָדְשִׁתוּ כִּי אֵת לָחֶם אֱ-לֹהֵיךָ הוּא מִקְרִיב קָדֵשׁ יִהְיֶה לָּךְ!"

בשלב הראשון התלמידים מתבקשים לזהות את התפקידים השונים של הכהן במחנה ישראל, כפי שמופיעים בחומש, וכמו כן לזהות הלכות הקשורות במעמד הכהנים בימינו.

בשלב השני ינסו התלמידים לאפיין את תכונותיו של הכהן בישראל. הם יתבקשו להכין "תיק לכהן המתחיל" שבתוכו יהיו דף לראיון עם הכהן המתחיל, עלון הדרכה לכהן המתחיל וברכה לכהן המתחיל.

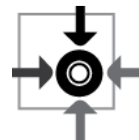
*"המדריך למורה" מנוסח בלשון זכר, אבל הוא מיועד גם למורים וגם למורות.

ידע קודם

1. נושאים בחומש ויקרא, פרקים א-טז, לפי תכנית הלימודים;
2. ויקרא פרק כא, לפי תכנית הלימודים.

יעדי המשימה והמיומנויות הנבדקות

1. איתור מידע ושימוש במקורות – זיהוי תפקידי הכהן (שלב 1);
2. מיון הלכות הכהונה להלכות הנהוגות בימי קדם ולהלכות הנהוגות בימינו (שלב 1);
3. הבנת הערך והחשיבות של תפקיד הכהן – כתיבת שאלות לראיון, עלון הדרכה וברכה (שלב 2).

התנאים לביצוע המשימה

עבודה אישית ועבודה קבוצתית בכיתה.

התוצר המצופה מהתלמיד

1. דף פסוקים;
2. דף ראיון לכהן (5-7 שאלות);
3. עלון הדרכה לכהן המתחיל (עמוד אחד);
4. ברכה לכהן הנכנס לתפקידו.

החומרים לביצוע המשימה

המשימה לתלמיד "כהנים", שבה דפי איורים של כוהנים.

הנחיות לביצוע המשימה

לפניכם השלבים במשימה והוראות כיצד לבצעה.

שלב הפתיחה (שלב מקדים)

כהכנה למשימה יש לתת לתלמידים שמות של פרקים מהחומש ויקרא. אפשר להפנות כל תלמיד לפרק כלשהו ואפשר לחלק את התלמידים לקבוצות ולהפנות כל קבוצה לפרק כלשהו או לכמה פרקים. התלמידים יספרו כמה פעמים הביטויים "כהן", "כהנים" ו"בני אהרן" נזכרים בפרקים האלה. בסיום הספירה יאסוף המורה את הנתונים מכל התלמידים.

התלמידים יבחינו כי המילה "כהן", היא והטיותיה, נזכרות פעמים רבות בחומש ויקרא, ונתון זה אכן מאשש את העובדה כי לכהן יש מקום נכבד בחומש. התלמידים יבחינו גם בעובדה כי מספר האזכורים משתנה מפרק לפרק. יש לשאול את התלמידים מה פשר השוני במספר האזכורים בין הפרקים ולדון בכך בקצרה בכיתה. בדיון יש להסב את תשומת לב התלמידים לכך שלכהן יש תפקידים שונים. בפרקים מסוימים שבהם תפקידו מרכזי – מספר האזכורים גבוה, ובפרקים אחרים – מספר האזכורים נמוך. נוסף על כך יש פרקים שבהם הכהן אינו נזכר כלל משום שיש נושאים בחומש הקשורים לכל ישראל ולא דווקא לכהן (לדוגמה בפרק כג, המצוות הנוגעות ליום כיפור, לפסח ולסוכות שייכות שווה בשווה לכל ישראל).

המסקנה מפעילות זו היא ההכרה במקומו המרכזי של הכהן בחומש ויקרא, הנקרא גם "תורת כהנים", וזו הסיבה שמקדישים את המשימה לכהן ומייחדים לדמותו עיסוק נרחב.

שלב 1: תפקידי הכהן (איורים)

בעמודים 4 ו-5 במשימה לתלמיד מוצגים 14 איורים הקשורים לתפקידיו ולמעמדו של הכהן. תשעה מבין האיורים האלה מתארים את הפעולות של הכהן, אלה המוצגות בחומש ויקרא. התלמידים נדרשים להתאים את האיורים האלה לפסוקים בטבלת המקורות הנמצאת במשימה לתלמיד בעמוד 2, לרשום את מספר האיור ליד הפסוק המתאים לו, וכמו כן לצטט מהפסוק כמה מילים המתאימות לתפקיד או לפעולה המתוארים באיור. להלן המקורות ומספרי האיורים המתאימים.

מספר האיור	רשימת המקורות
4	אם-עלה קרבנו מן-הבקר זכר תמים יקריבנו אל-פתח אהל מועד יקריב אתו לרצונו לפני יהוה: וסמוך ידו על ראש העלה ונרצה לו לכפר עליו: (פרק א, ג-ד)
8	והקטירו אתו בני-אהרן המזבחה, על העלה, אשר על העצים אשר על האש אשה ריח ניחח לה: (פרק ג, ה)
11	ויתן עליו את הכתנת, ויחגר אתו באבנט, וילבש אתו את המעיל ויתן עליו את האפד... וישם עליו את החשן ויתן אל החשן את האורים, ואת התמים: (פרק ח, ז-ח)
14	ויצק משמן המזבחה על ראש אהרן וימשח אתו לקדשו: (פרק ח, יב)
10	וישא אהרן את-ידיו [ידיו] אל-העם ויברכם וירד מעשת החטאת והעלה והשלימים: (פרק ט, כב)
1	ולהורת, את-בני ישראל את כל החקים אשר דבר ה' אליהם, ביד משה: (פרק י, יא)
2	ובמלאת ימי טהרה לבן או לבת תביא בבש בן-שנתו לעלה ובן-יונה או-תר לחטאת אל-פתח אהל-מועד אל-הכהן: (פרק יב, ו)
6	ויראה הכהן את הנגע בעור הבשר ושער בנגע הפך לבן ומראה הנגע עמק מעור בשרו נגע צרעת, הוא ורואהו הכהן, וטמא אתו: (פרק יג, ג)
12	ולקח מלא המחתה חלי אש מעל המזבח, מלפני ה' ומלא חפניו, קטרות סמים דקה והביא, מבית לפרכת: (פרק טז, יב)

הנחיות לביצוע המשימה

חמשת האיורים הנותרים מתארים הלכות הקשורות למעמדו של הכהן בימינו, שאינן כתובות בתורה. על התלמידים לכתוב במילים שלהם איזו הלכה מתוארת בכל אחד מחמשת האיורים. להלן רשימת האיורים כפי שהיא כתובה בחוברת לתלמיד, וליד כל איור כתובה ההשלמה הנדרשת: מספר האיור וההלכה המתאימה.

- איור מס' 3 : **ברכת הכהנים**
- איור מס' 13 : **כהן אולף לתורה**
- איור מס' 9 : **פדיון הבן**
- איור מס' 5 : **לוי נוטף ידיוט לכהן**
- איור מס' 7 : **כהן מלאך בברכת המלון**

יש להנחות את התלמידים לעיין בפרק כא ולאתר את הפסוק המתאים לכל ההלכות. הפסוק המתאים לכל ההלכות הוא פסוק ח:

"וְקִדְשֵׁתוּ כִּי אֶת לֶחֶם אֱלֹהֶיךָ הוּא מִקְרִיב קֹדֶשׁ, יְהִי-לָךְ כִּי קָדוֹשׁ אָנִי ה' מְקַדְשְׁכֶם."

שלב 2: ליווי וקליטה של כהן חדש, הכנת "תיק לכהן המתחיל"

בשלב זה אנו מדמים כאילו התלמידים עצמם נבחרו להיות בוועדה מוועדות המשכן. שימו לב! צריך להיות ברור שכל העיסוק בכהנים הוא דמיוני והמטרה של השלב הזה היא להבין טוב יותר את כניסת הכהן לתפקידו. המשכן כולו הוא עניין שבקדושה, והאנשים שעסקו במלאכתו היו אנשים בעלי מוסר, ידע ושיעור קומה. התלמידים מתבקשים להכין תיק ובו שלושת הדברים האלה:

א. ראיון אישי

המורה ינחה את התלמידים לחבר שאלות לראיון באמצעות סיעור מוחות קצר בנושאים האלה: מה אנו מצפים מהכהן? אילו תכונות חשוב שיהיו לו? מה הוא צריך לדעת? כיצד ננסח את השאלות בחכמה כדי להשיג את המידע? אילו סוגים של שאלות אפשר לשאול? (שאלות הנוגעות לידע שלו, ליכולות שלו, להבנתו את התפקיד, לרצונותיו ולמטרותיו בעבודה ועוד).

כמו כן מומלץ להציע לתלמידים בשלב זה לעיין בחומש כדי להרחיב את מאגר השאלות.

אין להלאות את התלמידים וחמש-שבע שאלות טובות יספיקו.

בסוף השלב הזה, כאשר יוגשו התיקים, המורה יבחר מבין התלמידים את הנציגים אשר יציגו את שאלותיהם לפני הכיתה.

אפשר לנצל את ההזדמנות הזו ולבקש מ"הכהנים המועמדים" לנסות להשיב על השאלות האלה.

ב. עלון הדרכה לכהן המתחיל

המורה ינחה את התלמידים בכתיבת העלון. הוא יכוון אותם כיצד להסביר באמצעות העלון את עיקר עבודתו של הכהן לפי הנקודות האלה:

• תפקידי הכהן;

• החשיבות של תפקיד הכהן;

• התכונות הנדרשות מן הכהן כדי למלא את שליחותו.

המורה יוודא שהתלמידים אינם מתרכזים רק בתפקידי הכהן (מה עליו לעשות) אלא דנים גם במהות התפקיד ובחשיבותו (לקשר בין ישראל לאביהם שבשמים, לכפר ולקדש את עם ישראל, להורותם בדרך התורה). כמו כן הם יעסקו בתכונות הכהן (אהבת ישראל, שליחותו, טוב לבו ועוד). התלמידים ינמקו מדוע בחרו בתכונות שכתבו.

ג. ברכת הוועדה לכהן המתחיל

יש להורות לתלמידים לכתוב ברכה קצרה שאורכה כמה שורות. חשוב להזכיר להם כי הכהונה היא תפקיד העובר מאב לבן.

התלמידים יכולים לדמיין שהם אביו של הכהן המתחיל, או שהם הכהנים, חברי הוועדה, המקבלים את הכהן עם כניסתו לתפקיד.

תפקיד המורה הוא להמחיש את חשיבות הרגע של הכניסה לתפקיד ואת חשיבות הברכה ברגעים האלה.

המורה צריך לכוון את התלמידים לשאלות האלה: מהי ברכה? מה רוצים לאחל לכהן, באופן מיוחד לזה המתחיל בתפקידו? מה חשוב לומר לכהן? האם לאחל לו הצלחה? כיצד לתאר הצלחה? האם לכלול בברכה את הציפיות לאופן התפקוד שלו? כיצד לתאר זאת? האם יש קושי מיוחד הכרוך בתפקיד וכדאי לאחל לו "סיעתא דשמיא" בברכה הזאת? ועוד שאלות.

לברכה יש סגנון משלה והיא צריכה לשקף בצורה יפה את האיחולים הבאים מעומק לבו של המאחל.

שימו לב! המורה צריך להציג לתלמידים דרכי חשיבה, ואם יידרש, הוא צריך להוסיף דוגמה (אפשר דוגמה הנוגעת לכהן ואפשר דוגמה לברכה בהקשר אחר), אבל את הברכה עצמה יכתבו התלמידים.

הנושא	רמת הביצוע הקריטריון	השגת היעד	קרוב להשגת היעד	בתחילת הדרך
שלב 1: התאמת תפקידי הכהן לאיורים	שימוש במקורות לאיתור מידע על תפקידי הכהן, ומיון ההלכות	התלמיד מאתר את המקורות, משייך בצורה נכונה את האיורים למקורות ומזהה נכון את החלוקה בין תפקידי הכהן המתוארים בחומש ובין תפקידי הכהן הקשורים למעמד הכהן בימינו.	התלמיד מאתר את המקורות בצורה נכונה ומשייך בצורה נכונה רק חלק מהאיורים למקורות, או משייך לפסוקים גם איורים המתארים את תפקידי הכהן בימינו.	התלמיד אינו מצליח להיעזר במקורות שבחומש (אינו פותח במקומות הנכונים/אינו מבין על מה מדובר בפסוקים).
שלב 2: כתיבת שאלות לראיון, עלון הדרכה לכהן החדש וברכה	הבנת הנדרש מהכהן דרך ניסוח שאלות לראיון	התלמיד כותב שאלות המכוונות לקבלת מידע רלוונטי על מי שמיועד לתפקיד הכהן. השאלות מקיפות 2-3 היבטים של התפקיד (פרטים שונים הנגזרים מהלכות ספציפיות, מהתכונות שלו, מהיחס לבני ישראל ועוד), לדוגמה: <i>האט אתה מסתדר עם דם? האט אתה אוהב את בני ישראל? האט אתה צרוק לצפודה עם עור? איך תתייחס לאדם שאיך עם קרבן חטאת?</i>	התלמיד כותב שאלות שרק חלק מהן מכוונות לקבלת מידע רלוונטי על מי שמיועד לתפקיד הכהן, והן ממוקדות בהיבט אחד של תפקידי הכהן, לדוגמה – שאלות ידע: <i>האט אתה יודע את ההלכות מלחמה ויקרא? האט אתה יודע איך שוחטים? מה זאת צרעת?</i>	התלמיד כותב שאלות שרובן אינן מכוונות לקבלת מידע רלוונטי על מי שמיועד לתפקיד הכהן, או שהן כלליות מאוד (יכולות להישאל בנוגע לכל מקצוע ותפקיד) ואינן נוגעות כלל לתפקידי הכהן, לדוגמה: <i>איך אתה מרטיש? האט אתה רוצה את התפקיד?</i>
הבנת חשיבות תפקיד הכהן דרך כתיבת עלון הדרכה	התלמיד כותב עלון שבו הוא מראה הבנה של מהות התפקיד. התוצר הוא בעל מאפיינים של עלון הדרכה ויש בו כותרות מתאימות, חלוקה לסעיפים וכתיבה תמציתית. העלון מנוסח בבהירות ומוגש בצורה אסתטית.	התלמיד כותב עלון שבו הוא מתאר את תפקיד הכהן, אך מסביר אותו רק באופן חלקי. אנ: העלון מנוסח בצורה שאינה מובנת או שמוגש בצורה שאינה אסתטית.	התלמיד כותב עלון שבו הוא מתאר את תפקיד הכהן בצורה כללית מאוד, ללא הסבר של התפקיד, ללא תיאור מטרות התפקיד וללא ציון מה נדרש מהמועמד כדי להיכנס לתפקיד. התוצר אינו כתוב כעלון הדרכה.	התלמיד כותב עלון שבו הוא מתאר את תפקיד הכהן בצורה כללית מאוד, ללא הסבר של התפקיד, ללא תיאור מטרות התפקיד וללא ציון מה נדרש מהמועמד כדי להיכנס לתפקיד. התוצר אינו כתוב כעלון הדרכה.
הבנת חשיבות תפקיד הכהן דרך כתיבת ברכה	התלמיד כותב ברכה הנוגעת לכהן וגם להיבט הכולל של תפקידו. הברכה עשירה ומנוסחת כראוי לברכה אישית, לדוגמה: <i>"אני מאחלים לך שתשיק את עיניך הכהנים המסוארת, תצבור במשכן לאמן עם ישראל ותכפר על עם ישראל באהבה."</i>	התלמיד כותב ברכה הנוגעת לכהן אך בהיבט ספציפי מאוד.	התלמיד כותב ברכה הנוגעת לכהן, לדוגמה: <i>"אני מאחלים לך הצלחה בתפקידך". "תצליח בכל מצע ידך"</i> .	התלמיד כותב ברכה כללית, דלה שאינה נוגעת דווקא לכהן, לדוגמה: <i>"אני מאחלים לך הצלחה בתפקידך". "תצליח בכל מצע ידך"</i> .